

18.9.2020

Opetus- ja kulttuuriministeriö
kirjaamo@minedu.fi, piritta.sirvio@minedu.fi

Asia: Opetus- ja kulttuuriministeriö pyytää lausuntoa luonnoksesta opetus- ja kulttuuriministeriön asetukseksi ammatillisen koulutuksen rahoituksen laskentaperusteista.

Viite: Kirje VN/18706/2020-OKM-1

Asetusluonnos on luettavissa säädöshankkeen sivuilla osoitteessa
<https://minedu.fi/hanke?tunnus=OKM042:00/2020>.

Opetusalan Ammattijärjestö, OAJ, kiittää mahdollisuudesta lausua.

OAJ pitää välttämättömänä rahoitusjärjestelmän selkiyttämistä sekä ennakoitavuuden lisäämistä. Perusrahoituksen tason vakiinnuttaminen 70 prosenttiin on merkittävä parannus ja korjaus rahoituslainsäädännössä. Koulutuksen järjestäjälle rahoituksen kokonaisuus selkiytyy ja resurssien ennakoitavuus paranee. Tämä ei kuitenkaan yksin riitä eikä poista ammatillisen koulutuksen rahoituksen suurinta ongelmaa, rahoituksen riittämättömyyttä.

OAJ edellyttää, että ammatillisen koulutuksen rahoitustasoa on nostettava ja rahoituksen laskentaperusteiden selkiyttämistä jatkettava. Lisäksi esitämme, että jatkossa arvioidaan lukuisten kustannuskertoimien tarkoituksenmukaisuus. Kertoimien määrää on pyrittävä karsimaan ja resursseja on kohdennettava suoraan koulutuksen perustehtävään, opiskelijoiden oppimisen varmistamiseen.

Emme ota lausunnossamme kantaa kaikkien yksittäisten kertoimien painoarvoon, koska rahoituksen riittämättömyyttä ei korjata saman toiminnan sisällä olevien osien painoarvoa muuttamalla. Pidämme mahdottomana arvioida painokertoimien ja kustannusryhmiin esitettyjen muutosten kokonaisvaikutusta, koska esityksessä ei ole esimerkkilaskelmia. Esitettyjen kertoimien ja kustannusryhmien painotusten muutokset voivat tuoda merkittävän muutoksen tutkinto-/koulutusprofiililtaan erilaisten koulutuksen järjestäjien rahoitukseen. Muutoksiin pitää varautua ja turvata järjestämisedellytykset uudistuksen jälkeen, jotta koulutuksia voidaan laadukkaasti toteuttaa.

OAJ edellyttää, että ammatillisen koulutuksen järjestämisen rahoitus ei saa vähentyä, kun näitä perusrahoituksen vakiinnuttamisen myötä tehtyjä muutoksia painokertoimiin ja kustannusryhmiin tehdään. Rahoitusta on lisättävä ja korjattava edellisten hallituskausien mittavat leikkaukset täysimääräisesti.

18.9.2020

Asetusmuutoksiin liittyviä huomioita**Opiskelijavuoteen kuuluvat päivät**

Esityksessä ehdotetaan opiskelijan 4 viikon lomajaksosta luopumista ja sijalle esitetään kaikkien lomapäivien merkitsemistä ja niiden vähentämistä opiskelijavuosista. Tämän esityksen vaikutusten arviointi on mahdotonta. Nuorille, toiselle asteelle siirtyville, opiskelumuodon valinnan on oltava mahdollisimman yhdenvertainen mm. opiskelupäivien ja saadun opetuksen osalta. Loma-ajoista ei saa tulla valintaa määrittävää tekijää. Aikuisille ammatillisen koulutuksen tarjonnassa on todella erilaisia koulutuksia.

Esitys ohjaa koulutuksen järjestäjä minimoimaan lomajaksot. Tämä heikentää ammatillisen koulutuksen vetovoimaa. Ei ole yhdenvertaista, jos lukiokoulutuksen järjestäjä saa rahoituksen loma-ajoista, mutta ammatillisen koulutuksen järjestäjä ei.

OAJ ei kannata esityksen ehdotusta. Esitämme nykymallin säilyttämistä siten, että yhteishaussa hakeneet voi aloittaa opinnot vasta 1.8. Näin esityksessä kuvattu ongelma opintojen lyhytaikaisesta aloittamisesta ennen kesää ja heti perään sijoitettu lomajakso, pääosin poistuu.

Ammatillisten tutkintojen ja muun koulutuksen painokertoimet.

Kaikkien ammatillisten tutkintojen koulutuksen järjestämiseen ja toteuttamiseen pitää olla todelliset mahdollisuudet. Esityksen mukaan ammatti- ja erikoisammattitutkinnoista noin 80 prosentilla kustannusryhmä laskisi. Mikäli tämä toteutuu, näiden koulutusten järjestäminen vaikeutuu entisestään.

OAJ pitää tärkeänä ammatillisen koulutuksen moninaisuuden tukemista ja uusien oppimisympäristöjen ja -muotojen vahvistamista. Rahoituksella on tuettava eri ikäisten osaamisen kehittymistä sekä vastattava jatkuvan oppimisen tuomiin koulutushaasteisiin. Ammatti- ja erikoisammattitutkintojen järjestäminen on kustannustehokasta, mikä käy ilmi kustannustiedonkeruussa. Tätä kustannustehokkuutta ei pidä käyttää resurssien vähentämisen perusteluna. Opiskelijalle tarkoituksenmukaisimman tutkintotyypin opiskelua ei saa ohjata rahoituksella, vaan HOKS:illa. Opiskelijan HOKS:n mukaisen koulutuksen järjestäminen on oltava tasavertaista eri tutkintotyyppien osalta.

Jatkuvan oppimisen tarve kasvaa ja ammatillisen koulutuksen tarjonnan moninaisuus vastaa hyvin erilaisiin oppimistarpeisiin. Eri tutkintotyyppien koulutuksissa on osia ja kokonaisuuksia, joita opiskelemalla voi nopeasti hankkia tarvittavan osaamisen. OAJ katsoo, että tätä mahdollisuutta on myös rahoituksella tuettava. Koulutuksen järjestäjälle on annettava tutkinnon osien järjestämiseen kustannuksia vastaavat resurssit, silloin kun se on opiskelijan HOKS:n perusteltu.

18.9.2020

Erityisen tuen järjestämisen korotuskertoimet

Perusopetuksessa tehostettua tai erityistä tukea saaneista opiskelijoista suurin osa jatkaa ammatillisessa koulutuksessa. Tuen jatkuvuus toisella asteella on tällä hetkellä kuitenkin sattumanvaraista ja koulutuksen järjestäjäkohtaista, mikä heikentää opiskelijoiden yhdenvertaisuutta. Lisäksi oppivelvollisuuden laajentuessa 1.8.2021 on oletettavaa, että erityistä sekä vaativaa erityistä tukea ja valmentavaa koulutusta tarvitsevien opiskelijoiden määrä ammatillisessa koulutuksessa entisestään kasvaa. Näiden opiskelijoiden opetukseen ja ohjaukseen tarvittavat resurssit on otettava rahoituksessa jo nyt huomioon. Heillä on lainsäädännössä säädetty oikeus sellaiseen tukeen ja ohjaukseen, joka mahdollistaa opiskelun sujumisen ja tutkinnon suorittamisen.

Esitämme, että erityisen – ja vaativan erityisen tuen sekä valmentavien koulutusten kertomien painoarvoa on kasvatettava. Nämä opinnot monipuolistavat ammatillisen koulutuksen opetustarjontaa ja ovat välttämättömiä osalle opiskelijoita. Opetuksen toteuttaminen näissä koulutuksissa vaatii myös jatkuvaa kehittämistä ja opiskelijoiden erityisyyden huomioon ottamista, mikä lisää resurssien tarvetta. Rahoituksen on oltava toiminnan vaativuutta ja todellisia kustannuksia vastaavaa.

Ammatillisen koulutuksen opiskelijoiden tarve erilaisiin opiskelua tukeviin toimiin on tullut esille useissa tutkimuksissa ja selvityksissä. Oppimisvalmiuksia tukevat opinnot ovat tärkeitä ja eri tilanteisiin soveltuvia opiskelijan joustavaa etenemistä edistäviä opintoja. Ne ovat moninaisia ja niiden toteuttamisen sekä kustannusten muodostuminen vaihtelee koulutusaloittain ja vuosittain. Tarve näille opinnoille on suuri ja se lisääntyy jatkossa, kun oppivelvollisuus laajenee. Kasvavan tarpeen ja opintojen jatkuvan kehittämisen vaateen vuoksi näemme, ettei esityksen mukainen painotus riitä kattamaan näiden opintojen toteuttamisesta aiheutuvia kustannuksia.

Maksuttoman koulutuksen painokerroin

Maksuttoman koulutuksen painokertoimessa pitää ottaa huomioon se, että koulutuksen järjestäjälle oppivelvollisuuden laajenemisen ensimmäiset vuodet ovat kokonaan uuden toiminnan organisointia ja käynnistämistä. Koulutuksen järjestämisestä aiheutuu kertaluonteisia kuluja mm. hankinnoista, opetuksen ja ohjauksen suunnittelusta, tilajärjestelyistä, jotka on tehtävä uuden toiminnan käynnistämisen myötä. Harkinnanvarainen rahoitus ei sovellu pitkäjänteisen toiminnan rakentamiseen. Tässä tilanteessa sitä voidaan pitää kuitenkin perusteltuna, koska rahoitusta on vaikea ennakoita.

OAJ edellyttää, että oppivelvollisuuden laajenemisen aloitusvuosi 2021 resursoidaan toiminnan käynnistämisestä aiheutuvien muiden vuosien suurempien kustannusten vuoksi esitettyä korkeammalla painokertoimella.

Emme kannata sitä, että oppimateriaalien ja tarvikkeiden kustannusten painokerroin olisi määritelty keskimääräisten kustannusten mukaisesti. Tämä ei kohtele

18.9.2020

koulutusaloja yhdenvertaisesti, koska kustannuksissa on koulutusalojen kesken erittäin suuria eroja. Esityksessä tätä virhettä korjaamaan ehdotettujen kustannustietoihin pohjautuvien tutkintokohtaisien painokertoimien ja ohjaus- ja valvontavastuun erillisten painokertoimien käyttöönoton selvittämistä ja niiden kehittämistä on jatkettava. Ilman riittäviä, laadukkaita oppimateriaaleja ja välineitä ammatillisen koulutuksen käytännöntyön ja -taitojen opetusta ei voida toteuttaa. Kalliiden koulutusten järjestämisen mahdollisuuksista on huolehdittava ja varmistettava, että koulutustarjontaa on kattavasti tarjolla eri puolilla maata jatkossakin. OAJ katsoo, että laadukkaiden ja opetuksessa tarvittavien oppimateriaalien ja tarvikkeiden kustannuksia on seurattava ja toimintamahdollisuudet turvattava.

OAJ kannattaa maksuttoman koulutuksen kustannusten seurantaa ja rahoituksen vakauttamista toteutuneiden kustannusten perusteella. Esitämme, että tämä kirjoitetaan säädökseksi, jotta se velvoittaa myös seuraavia hallituksia.

Opiskelijapalautteen keräämistä koskevia säännöksiä

Palautteen keräämisen yhtenäistäminen ja vakiinnuttaminen on tärkeää. Palaute on tärkeä väline koulutuksen kehittämiseen. Koulutuksen järjestäjien on saatava tieto tuloksista nopeasti, jotta tarvittavat muutokset voidaan tehdä välittömästi. Oleellista on myös jatkuvan parantamisen mahdollistaminen ja hyvien käytänteiden jakaminen. Opiskelijoiden tavoittaminen ja palautteen antamiseen kannustaminen on tärkeää siksi palautetta, pitäisi pyytää sekä sähköpostilla että puhelimitse, jotta vastuksia saataisiin enemmän.

Kannatamme esitettyjä kohderyhmiä sekä aikataulua ja sitä, että kysymykset säädetään asetuksella. Kysymysten sisältöä ja määrää on arvioitava säännöllisesti ja tarvittaessa muutettava. Opiskelijapalautteen painoarvo vaikuttavuusrahoituksessa pitää olla samalla tasolla työelämäpalautteen kanssa ja esitämme, että vaikuttavuusrahoituksen osuudet jakautuisivat seuraavasti: 8 jatko-opinnot ja työllistyminen, 1 opiskelijapalaute ja 1 työelämäpalaute.

Työelämäpalautetta koskevat säännökset

Palautejärjestelmän on oltava selkeä ja luotettava. Kannatamme kyselyn kohderyhmiä ja pidämme tärkeänä, että kysymykset säädetään asetuksella. Kysymysten sisältöä ja määrää on arvioitava säännöllisesti ja tarvittaessa muutettava. Työelämäpalautteen keräämisen aloitusajankohdan siirtäminen on kannatettavaa.

Opetusalan Ammattijärjestö OAJ

Olli Luukkainen
puheenjohtaja

Inkeri Toikka
erityisasiantuntija